

Sygn. akt I ACa 171/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Zwierzyńska (spr.)
Sędziowie:	SA Dariusz Janiszewski SA Dorota Majerska-Janowska
Protokolant:	sekretarz sądowy Alicja Onichimowska

po rozpoznaniu w dniu 14 października 2020 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa Grupa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D.

przeciwko A. (...) w G. w (...) i T. B. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego T. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 17 grudnia 2019 r., sygn. akt XV C 42/16

I. oddala apelację;

II. nie obciąża pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Dorota Majerska- Janowska SSA Małgorzata Zwierzyńska SSA Dariusz Janiszewski

Sygn. akt I ACa 171/20

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2019 roku Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie z powództwa Grupy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D. przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G. w (...) i T. B. orzekł następująco:

I. uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 14 września 2015r. wydany przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie XV Nc 292/15;

II. umorzył postępowanie co do pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.;

III. umorzył postępowanie co do pozwanego T. B. ponad kwotę 201 522,37 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty;

IV. zasądził od pozwanego T. B. na rzecz powódki kwotę 189.750 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty;

V. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

VI. zasądził od pozwanego T. B. na rzecz powódki kwotę 1.643,10 zł tytułem zwrotu kosztów procesu z zaznaczeniem, że od kwoty tej należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia w stosunku do pozwanego, do dnia zapłaty;

VII. nakazał pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gdańsku kwotę 10.998,90 zł tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych, których nie miał obowiązku uiścić pozwany T. B..

Sąd Okręgowy ustalił, iż w dniu 8 maja 2014 r. Grupa (...) spółka z o.o. oraz (...) spółka z o.o. zawarły umowę sprzedaży o numerze (...). Przedmiotem umowy miała być sprzedaż pszenicy o określonych w umowie parametrach wg harmonogramu dostaw ustalonego przez kupującego.

W związku z umową, powódka wystawiła pozwanej faktury VAT o numerach (...) na kwotę 834 750 zł z terminem płatności do 14 października 2014 r. i (...) z dnia 30 września 2014 r. o na kwotę 834 750 zł z terminem płatności do 14 października 2014 r.

W związku z brakiem płatności, w dniu 26 stycznia 2015 r. powódka z pozwaną zawarły porozumienie, przedmiotem którego było uregulowanie kwestii zabezpieczenia wierzytelności przysługującej powódce. Zgodnie z porozumieniem, pozwana (...) sp. z o.o. celem zabezpieczenia roszczenia o zapłatę ceny sprzedaży pszenicy z tytułu umowy sprzedaży z dnia 8 maja 2014 r. wystawiła weksel własny in blanco nr (...), płatny w G., w terminie 21 dni po okazaniu. W treści weksla zastrzeżono, że nie jest to weksel na zlecenie. Poręczenia za przedmiotowy weksel udzielił T. B..

Do weksla dołączono deklarację wekslową, zgodnie z treścią której weksel został wystawiony celem zabezpieczenia roszczenia o zapłatę ceny sprzedaży pszenicy z tytułu umowy kupna-sprzedaży nr (...) z dnia 8 maja 2014 r. zmienionej porozumieniem z dnia 20 stycznia 2015 r. Wskazano, że w każdym przypadku naruszenia przez wystawcę terminu płatności ceny sprzedaży pszenicy określonego w umowie, tj. niedokonania przez wystawcę zapłaty za odebraną przez wystawcę od wierzyciela partię pszenicy z przechowania wykonywanego przez wierzyciela, w terminie od dnia odbioru danej partii pszenicy z tego przechowania, wystawca upoważnia wierzyciela do uzupełnienia weksla gwarancyjnego in blanco nr (...) w ten sposób, iż wierzyciel ma prawo uzupełnić weksel własny gwarancyjny in blanco nr (...) na sumę wekslową obejmującą: niezapłaconą przez wystawcę w momencie wypełnienia weksla, pozostałą do zapłaty wymagalną kwotę należności głównej za odebraną z przechowania wykonywanego przez wierzyciela pszenicę, przysługującą wierzycielowi wobec wystawcy z tytułu umowy – nie większą jednak niż 2 504 250 zł. Dla dochodzenia przez wierzyciela od poręczyciela roszczeń z weksla konieczne jest uprzednie przedstawienie wystawcy do zapłaty weksla wypełnionego zgodnie z deklaracją wekslową oraz brak zapłaty przez wystawcę kwoty wynikającej z prawidłowo wypełnionego weksla w terminie wymagalności określonym na wekslu.

W deklaracji wekslowej T. B. oświadczył, że poręcza weksel własny gwarancyjny in blanco nr (...) do kwoty nie wyższej niż 2 504 240 zł i wyraża zgodę na uzupełnienie weksla przez wierzyciela zgodnie z deklaracją.

W dniu 4 listopada 2014 r. pozwana (...) sp. z o.o. złożyła Grupie (...) sp. z o.o. oświadczenie o potrąceniu przysługującej jej względem powódki wierzytelności. Wierzytelności te wynikały z umów sprzedaży powódce m.in. soli potasowej. Ze strony powódki dokumenty kompensacji podpisała prokurent spółki (...).

W dniu 27 października 2014 r. spółka (...) sp. z o.o. dokonała przelewu bankowego na kwotę 200 000 zł na rzecz odbiorcy Grupy (...) sp. z o.o. W tytule przelewu wskazano, że dotyczy on faktury VAT (...). W dniu 22 grudnia 2014 r. dokonano przelewu o tym samym tytule na kwotę 130 689,70 zł. Kwoty te zostały zarachowane na poczet należności wynikającej z faktury o nr (...). W dniach od 16 lutego 2015 r. do 10 marca 2015 r. (...) sp. z o.o. dokonała pięciu przelewów bankowych na łączną kwotę 645 000 zł na rzecz odbiorcy Grupy (...) sp. z o.o. W tytułach przelewu wskazano, że kwoty te dotyczą należności za fakturę VAT (...), które powódka zarachowała na poczet tej należności wynikającej z tej faktury.

W dniu 20 kwietnia 2015 r. powódka wypełniła weksel na kwotę 472 683,52 zł. W dniu 28 kwietnia 2015 r. weksel został okazany pozwany.

Sąd I instancji wskazał, iż powyższy stan faktyczny był w sprawie bezsporny, co wynika przede wszystkim z treści dokumentów znajdujących się w aktach sprawy i twierdzeń pozwanej. Przedmiotowe dokumenty były najczęściej niepotwierdzonymi za zgodność przez występującego w sprawie pełnomocnika bądź przez notariusza kopiami, niemniej jednak druga strona postępowania nie zakwestionowała ich autentyczności. Sąd I instancji z urzędu również nie znalazł podstaw, aby je kwestionować. Sąd meriti uznał ww. depozycje za wiarygodne i oparł na nich rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, tym bardziej, że korelowały one z bezosobowym materiałem dowodowym sprawy.

Sąd meriti zważył, że zgodnie z treścią deklaracji wekslowej weksel miał na celu zabezpieczenie należności powoda z tytułu zawartej pomiędzy stronami umowy sprzedaży z dnia 8 maja 2014 r. Należnością powódki wynikającą z tej umowy była łączna kwota 1 669 500 zł, opisana w dwóch fakturach VAT z dnia 30 września 2014 r. o numerach (...) i (...), każda na kwotę 834 750 zł.

Tymczasem na dzień wypełnienia weksla, tj. na dzień 20 kwietnia 2015 r., pozwana (...) sp. z o.o. uiściła na rzecz powódki kwotę 504 060,30 zł w drodze złożonego powódce oświadczenia o potrąceniu w dniu 4 listopada 2014 r., pozwana (...) sp. z o.o. złożyła Grupie (...) sp. z o.o. oświadczenie o potrąceniu przysługującej jej względem powódki wierzytelności. Wierzytelności te wynikały z umów sprzedaży powódce m.in. soli potasowej. Ze strony powódki dokumenty kompensacji podpisała prokurent spółki (...). W ocenie Sądu I instancji wymaganie udowodnienia wierzytelności przedstawionej do potrącenia dokumentami wskazanymi w art. 485 nie dotyczy sytuacji, w której do potrącenia doszło przed doręczeniem pozwanemu nakazu zapłaty i pozwu (por. uchwała SN z dnia 13 października 2005 r., III CZP 56/05). Przedstawione przez pozwanego dokumenty świadczą o skutecznie złożonym oświadczeniu o potrąceniu w dniu 4 listopada 2014 r. Skuteczność dokonanego potrącenia nie została przez powódkę zakwestionowana.

Ponadto, w ocenie Sądu I instancji z przedłożonych przez pozwanego dokumentów w postaci wydrukowanych potwierdzeń przelewów bankowych wynika, że (...) sp. z o.o. na poczet należności wynikających z faktury VAT (...) zapłaciła również kwoty 200 000 zł oraz 130.689,70 zł, zaś na poczet faktury VAT (...) łącznie kwotę 645 000 zł. Pozostała do zapłaty wynikająca z w/w faktur na dzień 20 kwietnia 2015 r. wynosi 189.750 zł. Oznacza to, że zasadny był zarzut spełnienia świadczenia w części na dzień wypełnienia weksla, tj. na dzień 20 kwietnia 2015 r.

Sąd meriti podzielił stanowisko pozwanego, że w świetle treści deklaracji wekslowej, wypełnienie weksla miało opiewać na kwotę zadłużenia – należności głównej. Z istoty zobowiązania wekslowego, jako zobowiązania abstrakcyjnego wynika wymóg ścisłej interpretacji deklaracji wekslowej, jako służącej zabezpieczeniu interesów wystawcy weksla własnego in blanco. W ocenie Sądu I instancji treść deklaracji wekslowej jest jasna i nie budzi żadnych wątpliwości, że dotyczy ona wyłącznie należności głównej, bez kosztów ubocznych.

Sąd meriti podzielił wyrażany w piśmiennictwie oraz orzecznictwie pogląd, że w razie naruszenia upoważnienia do uzupełnienia weksla in blanco przez wpisanie w nim wyższej sumy od kwoty wierzytelności, dla której zabezpieczenia został on wręczony, osoba na nim podpisana staje się zobowiązana wekslowo w granicach, w jakich tekst weksla jest zgodny z upoważnieniem (por. wyroki Sądu Najwyższego 26 stycznia 2001 r. II CKN 25/00). Oznacza to, że zobowiązanie wekslowe powstało, lecz w niższej niż wskazana w wekslu kwota, tj. w kwocie 189 750 zł.

Sąd I instancji nie podzielił stanowiska powoda, że nakaz zapłaty mógłby zostać utrzymany w mocy co do kwoty skapitalizowanych odsetek. W tym zakresie powódka powołała się na łączący strony stosunek podstawowy, tj. umowę sprzedaży z dnia 8 maja 2014 r. oraz załączone do pozwu dokumenty. O ile roszczenie wekslowe nie miało w tym zakresie uwzględnionym w nakazie zapłaty uzasadnionych podstaw, może mieć natomiast uzasadnione podstawy, dowiedzione przez powódkę, roszczenie ze stosunku podstawowego wobec roszczenia wekslowego (por. uzasadnienie uchwały połączonych Izb Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70). Powódka nie przedłożyła jednak w tym zakresie żadnych dokumentów pozwalających na wyliczenie należnych jej odsetek za opóźnienie, które pozwoliłyby na ściśle określenie ich wysokości mimo, ciężącego na niej w tym zakresie ciężar dowodu.

Mając powyższe na uwadze Sąd I instancji w oparciu o art. 496 k.p.c. uchylił nakaz zapłaty z dnia 14 września 2015 r., orzekając w przedmiocie pozwu i zasądził na rzecz powódki od pozwanego 189 750 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 sierpnia 2015 r., tj. od daty wniesienia pozwu, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Jednocześnie Sąd w oparciu o art. 355 k.p.c. umorzył postępowanie w zakresie cofniętego pozwu, w całości co do pozwanej spółki i częściowo co do pozwanego T. B..

Sąd I instancji orzekł w przedmiocie kosztów procesu w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 k.p.c.). W ocenie Sądu meriti nie zachodziła podstawa do zastosowania zasady słuszności wynikającej z treści art. 102 k.p.c. W sprawie potwierdził się zarzut nieprawidłowego wypełnienia weksla własnego in blanco, tym samym w ocenie Sądu I instancji brak było podstaw do wytoczenia powództwa w takim zakresie i tę nieprawidłowość należy poczytać na niekorzyść powódki.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł pozwany T. B., zaskarżając je w części, tj.:

1. w punkcie czwartym, w którym to Sąd Okręgowy w Gdańsku zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 189.750 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty;
2. w punkcie szóstym, w którym to Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.643,10 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił:

1. naruszenie art. 30 i 32 prawa wekslowego poprzez jego wadliwe zastosowanie, polegające na uznaniu, iż pozwany odpowiada jako poręczyciel względem powoda, w sytuacji gdy w treści deklaracji wekslowej do weksla in blanco zawarto zastrzeżenie, zgodnie z którym „Dla dochodzenia przez wierzyciela od poręczyciela roszczeń z weksla konieczne jest uprzednie przedstawienie wystawcy do zapłaty weksla wypełnionego zgodnie z deklaracją wekslowa oraz brak zapłaty przez wystawcę kwoty wynikającej z prawidłowo wypełnionego weksla w terminie wymagalności określonym na wekslu”, a weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową, |
2. naruszenie art. 65 k.c. i art. 353¹ k.c. poprzez ich niezastosowanie i uznanie odpowiedzialności pozwanego, mimo zastrzeżenia zawartego w treści deklaracji wekslowej, o którym mowa w pkt 1 wyżej,
3. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c., które miało istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez pominięcie w rozważaniach, zastrzeżenia zawartego w treści deklaracji wekslowej, o której mowa w pkt 1 wyżej, jak też pominięcie zeznań pozwanego złożonych na rozprawie w dniu 17.09.2019 r., w których do tego zastrzeżenia odniósł się pozwany.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i oddalenie w całości powództwa przeciwko pozwanemu, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w przypadku uznania, iż Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Skarżący wniósł także o przeprowadzenie rozprawy oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych.

W załączniku do protokołu z rozprawy przed Sądem I instancji z dnia 14 października 2020 r. przedstawionym Sądowi Apelacyjnemu na rozprawie apelacyjnej powódka wniosła o oddalenie w całości apelacji oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji, co tym samym nie wymaga ich ponownego przytaczania. Akceptuje także dokonaną przez Sąd meriti ocenę materiału dowodowego, na podstawie której dokonał wiążących ustaleń faktycznych zgodnie z art. 233 k.p.c., a także podziela prawidłową ich subsumcję i ocenę prawną .

W związku z tym Sąd Apelacyjny uznaje za chybiony zarzut naruszenia art. 233 k.p.c., mający polegać na braku wszechstronnej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym pominięciu zeznań pozwanego złożonych na rozprawie w dniu 17 września 2019 r., a w konsekwencji dokonaniu błędnych ustaleń faktycznych na podstawie przeprowadzonych w sprawie dowodów.

Wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd I instancji w sposób rzetelny i kompleksowy przeanalizował zebrany w sprawie materiał dowodowy, w tym również treść deklaracji wekslowej z dnia 26 stycznia 2015 roku, będącej porozumieniem stron odnośnie do warunków wypełnienia weksla in blanco, za który poręczył pozwany T. B.. W uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia wskazano na zapis, na który powołuje się apelujący, dotyczący wymogu wypełnienia weksla in blanco zgodnie z deklaracją wekslową, wobec czego chybiony jest zarzut, jakoby Sąd I instancji pominął tę kwestię dla przedmiotowego rozstrzygnięcia. Wprawdzie Sąd I instancji nie wypowiedział się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku co do szerszej analizy spornego zapisu z deklaracji wekslowej na gruncie stanu faktycznego niniejszej sprawy, to jednak rozstrzygnięcie to odpowiada prawu, o czym będzie mowa poniżej.

Nadto, nietrafnie podnosi skarżący, iż pominięty został dowód z zeznań pozwanego w części, w jakiej wskazuje na nieprawidłowe wypełnienie weksla in blanco. W ocenie Sądu Apelacyjnego, w istocie zarzuty powyższe zmierzają nie tyle do wskazania uchybień, jakich miałby dopuścić się Sąd I instancji w zakresie art. 233 k.p.c., a jedynie do przedstawienia przez pozwanego własnej wersji co do ich znaczenia. Nie stanowi to skutecznego zakwestionowania zastosowania przez Sąd meriti art. 233 k.p.c., albowiem pozwany nie wykazał w żaden sposób naruszenia zasad logiki czy też doświadczenia życiowego przez ten Sąd

Tymczasem skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8/139. Strona chcąc wykazać przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, z którego wywodzi błędną ocenę materiału dowodowego i sprzeczności w ustaleniach faktycznych, powinna to wykazać stosownymi środkami, nie zaś jedynie przedstawiać odmienne przekonanie o innej, niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Niezadowolenie pozwanego odnośnie do dokonanej przez Sąd meriti oceny dowodów – wykładni zapisów deklaracji wekslowej, zeznań pozwanego – ich doniosłości, wiarygodności i mocy dowodowej dla rozstrzygnięcia w sprawie, nie może stanowić skutecznego podniesienia zarzutu z art. 233 k.p.c.

Wobec powyższego, uznając, iż Sąd I instancji nie naruszył przepisów prawa procesowego, wskazywanych w apelacji przez pozwanego, przyjmując za własne ustalenia dotyczące stanu faktycznego w niniejszej sprawie, Sąd Apelacyjny dokonał analizy zarzutów odnoszących się do prawa materialnego.

Apelacja koncentrowała się na zarzucie wadliwej oceny, bądź też niedostatecznego uwzględnienia przez Sąd I instancji treści deklaracji wekslowej określonej jako porozumienie pomiędzy stronami, które wyraźnie wykluczało możliwość włączenia do sumy wekslowej skapitalizowanych odsetek, a co strona powodowa uczyniła, wypełniając weksel. Nadto, w deklaracji wekslowej z dn. 26 stycznia 2015 r. wskazano, iż dla dochodzenia przez wierzyciela od poręczyciela roszczeń z weksla konieczne jest uprzednie przedstawienie wystawcy do zapłaty weksla wypełnionego zgodnie z deklaracją wekslową oraz brak zapłaty przez wystawcę kwoty wynikającej z prawidłowo wypełnionego weksla w terminie wymagalności określonym na wekslu.

Weksel gwarancyjny zgodnie z deklaracją wekslową mógł opiewać na sumę wekslową obejmującą: niezapłaconą przez wystawcę w momencie wypełnienia weksla, pozostałą do zapłaty wymagalną kwotę należności głównej za odebraną z przechowania wykonywanego przez wierzyciela pszenicę, przysługującą wierzycielowi wobec wystawcy z tytułu umowy – nie większą jednak niż 2.504.250 zł.

Tzw. deklaracja wekslowa jest pisemnym oświadczeniem co najmniej wystawcy weksla (ewentualnie także innych dłużników wekslowych) a niekiedy także osoby upoważnionej do wypełnienia weksla, określające zasady uzupełnienia weksla in blanco.

Tak rozumiana (pisemna) deklaracja wekslowa nie jest obligatoryjna dla zawarcia porozumienia wekslowego, o którym mowa w art. 10 ustawy z 1936 r. Prawo wekslowe. Natomiast ma ona istotne znaczenie dowodowe. Deklaracja stanowi zatem dowód udzielenia upoważnienia do uzupełnienia jego koniecznych elementów, rozstrzygając jednocześnie wątpliwości co do sposobu uzupełnienia weksla. Zakres zabezpieczenia w przypadku weksla in blanco wynika z treści zawieranej deklaracji wekslowej, co oznacza, że weksel może być wypełniony tylko wówczas, gdy zajądą okoliczności ustalone w porozumieniu zawartym między wystawcą a osobą, której weksel zostaje wręczony. Wręczeniu weksla in blanco powinno towarzyszyć porozumienie dotyczące uzupełnienia weksla. Istnienie takiego porozumienia jest obligatoryjne, związane jest z wystawieniem i wydaniem weksla in blanco. Porozumienie jest więc w istocie umową, na podstawie której podmiot podpisujący weksel (awalista) upoważnia wierzyciela do jego uzupełnienia. Umowa ta wyznacza granice kompetencji wierzyciela. Zarazem nie budzi wątpliwości, że do wykładni oświadczeń woli stron składających się na to porozumienie znajdują więc zastosowanie zasady określone w art. 65 § 1 i § 2 k.c.

Sąd Okręgowy uznał, że w istocie deklaracja wekslowa nie upoważniała do ujęcia w sumie wekslowej odsetek i nie wypowiedział się, co słusznie zauważyła strona pozwana, co do tego, jakie znaczenie dla odpowiedzialności pozwanego w charakterze poręczyciela miało wypełnienie weksla zgodnie z deklaracją wekslową czyli z pominięciem tych skapitalizowanych odsetek, które część sumy wekslowej stanowiły. Wprawdzie skuteczność zobowiązania wekslowego uzależniona jest od wypełnienia weksla zgodnie z porozumieniem (deklaracją wekslową). Według jednolitej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego, w pełni podzielanej przez Sąd rozpoznający sprawę niniejszą, ciężar dowodu, że weksel in blanco wypełniono w sposób sprzeczny z porozumieniem (deklaracją wekslową) spoczywa na dłużniku wekslowym, który zarzut taki podnosi.

Jak już wskazano, w deklaracji wekslowej wyraźnie i jednoznacznie określono, jakie roszczenia powoda zabezpiecza weksel, a tam samym także za jakie roszczenia poręcza pozwany T. B. jako awalista, wskazano również iż suma wekslowa nie powinna uwzględniać odsetek. Niemniej jednak, zastrzeżeniu takiemu nie można przypisywać takiego znaczenia jak to czyni skarżący, mianowicie, iż weksel powinien zostać uznany za bezskuteczny, jako wypełniony na zbyt wysoką sumę, albowiem takie rozumowanie stanowi całkowite odejście od zasad ponoszenia odpowiedzialności poręczyciela regulowanych przez przepisy ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. prawo wekslowe . Zgodnie z art. 32 powołanej ustawy poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył. Zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby nawet zobowiązanie, za które poręcza było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny, z wyjątkiem wady formalnej. Poręczenie oznacza przyjęcie własnej odpowiedzialności za cudzy dług.

Zamierzeniem ustawodawcy było przyjęcie rygorystycznych zasad odpowiedzialności awalisty, czego potwierdzeniem jest wprowadzenie zamkniętego katalogu przesłanek, kiedy to może być z niej zwolniony. Wprawdzie prawo wekslowe nie określa, jakimi zarzutami może zasłaniać się wobec posiadacza weksla poręczyciel wekslowy, skoro jednak

odpowiada on tak samo, jak ten za kogo poręczył, przysługuje mu prawo podnoszenia także wszelkich zarzutów, jakie przysługują tej osobie. Tak więc poręczyciel wekslowy może podnosić przeciwko wierzycielowi posiadającemu weksel zarzuty zarówno obiektywne, służące każdemu dłużnikowi wekslowemu przeciwko każdemu posiadaczowi weksla, jak i subiektywne, oparte na jego osobistych stosunkach z posiadaczem weksla, a także oparte na stosunkach osobistych osoby, za którą poręczył z osobą posiadającą weksel, jeżeli według prawa wekslowego osobie tej przysługuje prawo zasłaniania się takimi zarzutami, mając na uwadze treść art. 17 prawa wekslowego. Natomiast, poręczyciel wekslowy nie może podnosić wobec posiadacza weksla zarzutów obiektywnych, jak i subiektywnych dotyczących nieważności zobowiązania wekslowego poręczonego z przyczyn materialnoprawnych. Wynika to z art. 32 prawa wekslowego, zgodnie z którym nieważność zobowiązania wekslowego osoby, za którą udziela się poręczenia, nie unieważnia zobowiązania poręczyciela. Nie dotyczy to wady formalnej weksla, który powoduje również nieważność samego poręczenia. Awalista nie odpowiada wekslowo ze względu na wadliwość zobowiązania awalata tylko wówczas, gdy wadliwość ta jest widoczna wprost z treści weksla. Osoba, która wręczyła weksel in blanco, może zarzucać jego odbiorcy niepowstanie zobowiązania o treści wyrażonej w wekslu, z powodu jego wypełnienia niezgodnie z porozumieniem, a więc ukształtowania jego treści w sposób niezgodny z porozumieniem stron stosunku wekslowego, bez żadnych ograniczeń (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 1999 r., I CKN 51/98, OSNC 2000, nr 2, poz. 27).

Podkreślenia wymaga, iż zobowiązanie wekslowe w istocie powstaje nie w momencie wypełnienia weksla, a już w momencie podpisania weksla i wręczenia go remitentowi. Weksel in blanco zawiera już zobowiązanie wekslowe, gdyż uważa się, że dokument wydany został w zamiarze takiego zobowiązania się przez podpisującego weksel (awalisty). Wprawdzie dokument powinien być wypełniony w sposób odpowiadający porozumieniu stron (deklaracji wekslowej), lecz wypełnienie nie jest koniecznym warunkiem powstania zobowiązania wekslowego, a jest tylko warunkiem realizowania wierzytelności wekslowej.

Wypełnienie weksla niezgodnie z deklaracją wekslową nie oznacza, wbrew twierdzeniom pozwanego, że wystawca weksla czy też jego poręczyciele w ogóle nie są zobowiązani wekslowo, Mając na uwadze całokształt regulacji prawa wekslowego, w tym również istotę poręczenia na wekslu, a także okoliczności niniejszej sprawy, nie sposób przyjąć tak dalece idącej interpretacji zawartego w deklaracji wekslowej spornego zapisu. Wypełnienie deklaracji na prawidłową (niższą) kwotę, nie jest warunkiem sine qua non powstania zobowiązania wekslowego, gdyż te powstaje w chwili złożenia podpisu na wekslu. Innymi słowy, wypełnienie weksla in blanco na sumę wyższą niż suma wekslowa oznaczona w porozumieniu, nie oznacza, iż co do należnej kwoty zobowiązanie nie powstało, tudzież że weksel jest bezskuteczny.

Powyższe ma również o tyle istotne znaczenie na gruncie niniejszej sprawy, iż nieprawidłowość w wypełnieniu weksla nie była tego rodzaju, iż dochodzone roszczenie nie mogłoby mieć w ogóle uzasadnienia, jak na przykład miałyby to miejsce w razie uzupełnienia weksla in blanco nie przez osobę nieupoważnioną, wypełnienia weksla na kwotę wynikającą z zupełnie innej umowy, niż zabezpieczona wystawieniem weksla.

W istocie, w przedmiotowej sprawie wbrew porozumieniu stron, weksel został uzupełniony na kwotę zawyżoną o skapitalizowane odsetki; nie można jednak uznać, iż z tego względu zobowiązanie pozwanego jako awalisty nie powstało wcale.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażony jest pogląd, iż w wyniku wypełnienia weksla in blanco częściowo niezgodnie z porozumieniem na niekorzyść osoby na nim podpisanej, osoba ta może stać się zobowiązana wekslowo w granicach, w których tekst weksla odpowiada porozumieniu (por. np. wyrok SN z 26.01.2001 r., II CKN 25/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 117). Wskazuje się również, iż wypełnienie weksla in blanco zgodnie z porozumieniem co do jego wypełnienia nie stanowi przesłanki formalnej uznania dokumentu za weksel. Weksel in blanco wypełniony niezgodnie z porozumieniem ale w sposób odpowiadający wymaganiami co do formy przewidzianym w art. 1 lub art. 101 ustawy prawo wekslowe, musi być uważany za weksel trasowany lub weksel własny w rozumieniu tych przepisów, zaś uzupełnienie weksla zgodnie z otrzymanym upoważnieniem warunkuje jedynie odpowiedzialność wekslową osoby na nim podpisanej (wyrok SN z 23.03.2018 r., II CSK 320/17, LEX nr 2508555). Nadto, zobowiązanie

wekslowe podpisującego i odpowiadająca temu zobowiązaniu wierzytelność powstają po uzupełnieniu weksla in blanco, ale ze skutkiem *ex tunc*, tj. od chwili wydania weksla in blanco odbiorcy. Nie stanowią przeszkody do powstania zobowiązania wekslowego osoby podpisanej na wekslu in blanco takie odstępstwa od porozumienia stron w treści uzupełnionego weksla, które nie prowadzą do zaostrzenia odpowiedzialności tej osoby ponad granicę wynikającą z porozumienia stron lub które nie mają znaczenia dla praw i obowiązków stron. Osoba, która wręczyła weksel in blanco, może zatem zarzucać odbiorcy, w zależności od okoliczności sprawy, całkowite lub częściowe niepowstanie zobowiązania wekslowego ze względu na wypełnienie otrzymanego weksla in blanco niezgodnie z upoważnieniem (wyrok SN z 2.02.2018 r., II CSK 317/17, LEX nr 2508554).

W razie niezgodnego z porozumieniem wypełnienia weksla in blanco na niekorzyść dłużnika wekslowego (awalisty) nie powstaje zobowiązanie o treści wyrażonej w wekslu - w całości lub w części, gdy np. wpisana została kwota wyższa od wierzytelności, dla której zabezpieczenia został wręczony weksel in blanco. W takim przypadku wypełnienia weksla na niekorzyść osoby podpisanej na wekslu jako dłużnika, jest ona zobowiązana wekslowo do zapłaty sumy, która odpowiada kwocie wierzytelności zabezpieczonej wekslem in blanco w uzgodnionym w porozumieniu terminie. To oznacza, iż zobowiązanie powstanie, ale w granicach sumy wekslowej określonej w deklaracji wekslowej i postanowieniach tam zawartych, w konsekwencji dochodzone roszczenie przeciwko poręczycielowi będzie zasadne w granicy tejże sumy.

Zapisu, który został w niniejszej sprawie sformułowany jako podstawa do dochodzenia roszczeń, czyli wypełnienie weksla zgodnie z deklaracją wekslową, nie można traktować w taki sposób, iż stanowi to warunek powstania odpowiedzialności pozwanego, tj. jeśli weksel byłby wypełniony na oznaczoną kwotę, wówczas odpowiedzialność by powstała. Taki tok rozumowania jest sprzeczny z celem uregulowanego w prawie wekslowym poręczenia, osłabia sens zobowiązania wekslowego. Odpowiedzialność awalisty aktualizuje się w momencie wypełnienia weksla, natomiast może się odnosić jedynie do tego, co strony ustaliły w deklaracji wekslowej. W niniejszej sprawie oznacza to pominięcie skapitalizowanych odsetek w sumie wekslowej widniejącej na wekslu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, tryb, który strony przewidziały w deklaracji wekslowej, odnoszący się do wypełnienia weksla zgodnie z porozumieniem przed przedstawieniem go dłużnikowi, należy interpretować nie jako warunek, jak podnosi skarżący, ale jako pewną procedurę, która musi zostać uruchomiona, ażeby dochodzić roszczeń z weksla. Podkreślenia wymaga, iż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 stycznia 2001 roku wskazał, iż częstokroć dopiero w toku sporu dochodzi do ustalenia jaka ma być rzeczywista wysokość zobowiązania zgodnie z zobowiązaniem wekslowym (wyrok SN z dn. 26.01.2001 r., II CKN 25/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 117). Nadto, w ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie należało dokonać wykładni spornego zapisu deklaracji wekslowej stron, mając na uwadze cel, jakiemu służy zabezpieczenie wierzytelności w postaci weksla, a także - w jaki sposób kształtuje się odpowiedzialność poręczyciela na gruncie przepisów prawa wekslowego, zaś jednostronne i wąskie zapatrywanie jakie proponuje skarżący jest chybione.

Sąd Apelacyjny uznał, iż mimo że Sąd Okręgowy nie wypowiedział się co do analizy spornego zapisu z deklaracji wekslowej, to jednak wyrok odpowiada prawu i nie sposób zaaprobować tezy, jakoby zobowiązanie pozwanego miało nie powstać tylko dlatego, że weksel został wypełniony co do wysokości zobowiązania niezgodnie z deklaracją wekslową. To byłoby sprzeczne wykładnią przepisów prawa wekslowego, które bardzo rygorystycznie odpowiedzialność poręczyciela ujmuje.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny uznał za chybione zarzuty podnoszone przez skarżącego naruszenia art. 30 i 32 prawa wekslowego. Oczywiście bezzasadny jest także zarzut naruszenia przez Sąd meriti art. art. 65 k.c. i art. 353¹ k.c., albowiem w świetle przedstawionego wyżej bogatego stanowiska judykatury oświadczenia woli stron zawarte w deklaracji wekslowej pozwalał na uznanie, iż zasadniczym jej celem było ustanowienie zobowiązania wekslowego we wskazanym w niej zakresie, w tym ustanowienie poręczenia wekslowego, co odpowiada zgodnemu zamiarowi stron, okolicznościom, w których do porozumienia doszło, a także zasadom współzycia społecznego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie II sentencji wyroku na podstawie art. 102 k.p.c., uznając, iż uzasadnione jest nieobciążanie pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego z uwagi na jego trudną sytuację majątkową, która była wielokrotnie podnoszona w niniejszym postępowaniu.

SSA Dorota Majerska- Janowska SSA Małgorzata Zwierzyńska SSA Dariusz Janiszewski